

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 146
השון תשע"ה

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

עשיית עירוב פרטי לטלטל לסוכה שבחצר

הרבים הנ"ל. וכל זה מלבד השאלה באיזה רמה מפקחים ומתקנים את העירוב. לכן רבים נמנעים כל השנה מלטלטל מחוץ לבית, ובסוכות שעושים סוכה בחצר, מתאמצים ומשקיעים לעשות עירוב פרטי בחצר, שלא יהיו בו את כל הבעיות הנ"ל.

עשיית לחי מקולט של דוד שמש שבזר

אחת השאלות הגיעה מהעיר "כפר סבא", באדם שעשה סוכה למטה, ושאל האם יכול להשתמש לעשות לחי, ע"י העמדת "קולט" של דוד שמש, [לוח גדול ובו צינורות מים המתחממים מחום השמש], מפני שזה החפץ שהוא מצא זרוק בסביבתו, נכון לאותו רגע. השואל ידע להסביר את השאלה בצורה הלכתית, ואמר שהוא קשר את הקולט באופן שכלפי חלל הפתח עומד הצד שהוכיח שלו שבורה, והצינורות שבתוכו מגולים, האם יש בזה ענין של "פתחי שימאי", מפני שהלחי אינו ישר, אלא עשוי מרצף של צינורות קבועים בלוח. המשיב אמר לו שאכן יש בזה שאלה, משום שאין דרך לעשות פתח בחפץ בצורה כזו, ומיד הציע לו שיהפוך את הקולט באופן שהגב שלו יהיה לכיוון הפתח, והגב עשוי בצורה חלקה, ואין בו חיש פתחי שימאי.

חוט העירוב תפוס באמצע לתקרת הבנין

שאלה נוספת ממשפחה בבני ברק שעשתה צורת הפתח מתחת בנין, כיון שלא היו מחיצות מסביב לחצר, וקומת קרקע היתה קומת עמודים, לכן הקיפו חלק מהחצר ע"י צורת הפתח. והנה החוט שעבר תחת הבנין היה מידי נמוך, וגם הוא לא נמתח להם בצורה טובה, ובמקום שעיבר השביל שבו נכנסים לבנין ירד החוט ושקע כלפי מטה, עד כדי שהפריע ליוצאים והנכנסים לבניו. בתחילה הם התקשרו לשאול האם אפשר לקשור את אמצע החוט לתקרה, והמשיב ענה שיש בזה בעיה שהחוט יוצא בצורה מזוגגת, כעין שתי קשתות כלפי מטה. לאחר מכן הוא הסתפק בתשובה זו, האם חוט ששוקע בצורה כזו של שתי קשתות, גרוע יותר מחוט ששוקע שקיעה אחת ארוכה מעמוד לעמוד, ועיין בזה.

חוט העירוב תפוס בין שתי התעלות ואינו בקו ישר

לאחר מכן התקשרו מהמשפחה וביקשו שיבואו לבדוק את מה שהם עשו, האם הוא עירוב כשר. הבודק הגיע וראה שהם עשו פתרון דומה, ובמקום לקשור את אמצע החוט לתקרה, הם תהבו אותו בין תעלות חשמול שהיו מחוברות לתקרה. והנה מצד הבעיה הנ"ל שהחוט ששוקע, נשאר המצב אותו דבר, אבל הבודק עורר כאן ספק נוסף, מכיון שהחוט משנה זווית במקצת, והולך בצורת ל קמטה, כדי לעבור בין התעלות (ראה בתמונה). ויש לדון אם שינוי קטן כזה, מהווה בעיה ממש, או שזו ניתן עדיין להחשיבו כמשקוף אחד ארוך. וגם זה נידון שאינו מפורש, ותן לחכם ויחכם עוד.

בדיקות העירובים ברחבי הארץ

בימים אלו יוצאים שלוחי מוקד העירוב לבדיקת עירובים שונים ברחבי הארץ, חלקם עירובים שכונתיים ברמה טובה, וחלקם עירובים כלליים של ישובים ברמה נמוכה, שלצערינו מתגלים בהרבה מקרים ליקויים שפסלו לגמרי את העירוב. באחד הישובים באזור העיר לוד, התמנה רב חדש ליישוב, והרב הקודם אמר לרב החדש שיש לו תפקיד לדאוג לעירוב. הוא לא אמר לו מה מצב העירוב, אם הוא רק לא מהודר או בקושי כשר, או פסול ח"ו, והרב מיד בשבוע הראשון להתמנותו, חיפש ת"ח שיבוא לבדוק את העירוב, והגיע אל "מוקד העירוב". באותם ימים היה עומס גדול בפעילויות במקומות אחרים, אך לאחר שהוא ביקש בצורה מאוד רצינית, שניכר שהוא יתקן מיד מה שנצרך, נענינו לבקשתו, והבודק יצא אל הישוב, לפגוש את האחראי שבדק ומתקן את העירוב, ולעבור יחד איתו על העירוב.

ההבדל בין סוכה שגדולה 68 ס"מ, ל-69 ס"מ

נגליון הקודם הבאנו כמה מקרים של בדיקת הסוכות הקטנות, שלא היה בהם אפילו ז' טפחים כשרים, והוצרכו לעשות מחיצה וצוה"פ כדי שיצטרף להם סכך פסול, ובלבד שיהיה פחות מג' טפחים. לשם כך היתה נצרכת מדידה מדויקת של המקום הפסול, כדי לדעת עד היכן ניתן להוסיף, באופן שיהיה כשר לכל השיטות. והארטנו בזה בחישוב השיעורים השונים. והנה רבים קראו את הדברים והתפלפלו בהם, בחישובים המדויקים של השיעורים, ובאמת יש בזה מובנה כידוע. וגם בשיעור הזו"א עצמו, יש שני שיעורים. כמבואר בגמרא (עירובין דף ג:) שיש טפח שזוחק וטפח עצב ותמיד משערים לחומרא, בעירובין ובסוכות ובכל דבר. וההבדל ביניהם הוא חצי אצבע לכל אמה שהיא ששה טפחים (משנ"ב ס"ב ש"ג פ"ט). היו סוכות שהיה בהם מקום כשר מעט פחות מ-70 ס"מ, ובעל הדירה היה סבור ששיעור סוכה לפי שיעור הזו"א הוא רק 67.2, כי הטפח הוא 9.6 ס"מ, ולכן הוא לא חשש כ"כ לכשרות סוכתו, כי גם אם באמת יש קצת פחות מ-70, מסתבר שיש לו שיעור סוכה, אלא שבכל זאת עדיף למדוד אם אפשר. כשהוא ראה שהמודד מתעכב דקות ארוכות להכריע האם יש 69 ס"מ או 68 ס"מ, שאל בעל הדירה מה הנפק"מ, הרי כיון שיש 68 ס"מ, יש ז' טפחים לכו"ע. המודד הסביר לו שבאמת השיעור המוזכר הוא 9.62 לטפח, אבל כתב בשיעורין של תורה (שיעורי המצוות אות א') שהזו"א הסתפק אם 9.6 הוא הטפח השוחק, ואז הטפח העצב פחות ממנו, או שזו 9.6 זה הטפח העצב, ולפ"ז שיעור הטפח השוחק הוא 9.8, והורה להחמיר בזה. ולכן כדי שהסוכה תהיה כשרה לשיעור הזו"א, צריך שיהיה בה 68.6 ס"מ, והנפק"מ בין 68 ל-69, היא משמעותית בענין זה.

ההכרעות בענינים אלו היו קשות מאוד, למדוד ולהכריע בסנטימטר אחד, בנושא של קיום מצוה דאורייתא ז' ימים, ואולי גם למשך כמה שנים, האם מקיימים בה מצות ישיבה בסוכה, או ח"ו איסור של אכילה ושינה מחוץ לסוכה. כמו כן היה נידון בסוכות הקטנות יותר, שעושים מחיצה וצורת הפתח בפחות מג"ט להכשירה, והחישוב שהמוקד אומר בסוכות שנבדקו, שכדי לצאת ידי כל השיטות, ניתן להוסיף רק עד 22 ס"מ, והמקום הכשר יגיע עד 48 ס"מ, כדי שיהיה ז' טפחים גם לשיעור הגדול, ופחות מג' טפחים בסכך פסול גם לשיעור הקטן. וכן צריך לקחת בחשבון שקשה לצמצם בדיוק כל כך, את בניית המחיצה וצורת הפתח.

חובת שימת לב שלא לפסול סוכות

יש עוד דברים רבים להאריך בענין כשרות הסוכות ומחיצותיהם מתוך המקרים שנבדקו בשנה זו, אך אין כאן מקום להאריך. אבל יש צורך להדגיש את חומרת הענין, שאנשים רבים ביקשו לפרסם ולהודיע, דבר שנוגע לכל השנה, לשים לב שלא להיקל לשינויים. אדם שבונה ועושה גגון, או מתקין מזגן, חייב לבדוק שאינו יוצא מעל סוכות של שכנים בקומות מתחתיו. הרבה משפחות פתחו השנה את הגגון של הסוכה לאחר ז' ימים, וגילו שהשכן הוריד להם חלק מהסוכה, ולפעמים אפילו פסל אותה. היו שכנים טובים ויראי שמים, שמיד באותו יום או למחרת, הזמינו בעל מלאכה שחתך את הגג, אבל היו מקרים שהיה קשה לשכן העליון לתקן את נזקו, וסירב או שהתעכב עד ש... ובעיתיים השכן העדיף שגור למטה סובל ומצטמצם ומחפש פתרונות, להתמודד במה ששנא לו.

הענין בעשיית עירוב פרטי בבנין

בימי חג הסוכות היו נידונים ופעילות רבה גם בענין עשיית העירוב מהבית לסוכה. משפחות רבות עשו בעצמם עירוב פרטי, כדי להתיר את הטלטול לכתחילה ללא פקפוק, וללא צורך להסתמך על העירוב הכללי ואפילו השכונתי, שגם בעירוב מהודר יחסית, יש דברים שצריכים להקל בהם.

נגון בענין רשות הרבים, שרוב הרחובות כומנינו רחבים ט"ז אמות, ופתוחים משני צדיהם לכבישים נוספים, ולדעת הרבה ראשונים הטלטול בהם אסור מן התורה, והעירוב שנעשה אינו מועיל להם, עיין משנ"ב (סי' שמי"ח ס"ק כ"ג, וסי' שס"ד ס"ח ובבה"ל). וכן יש מקומות שיש גוים או מומרים שלא שכרו מהם, שלדעת הרבה פוסקי זמננו אין כיום היתר של שכירות מהמשטרה וכדומה, והם פוסלים את העירוב שעושים בפת. ובעירובים כלליים מצויות עוד בעיות, שכוללים קרפיפות, שלדעת גדולי ההוראה הם יוצרים פסול בבדיקת העירוב ואוסרים לטלטל בו. ויש מקומות שכוללים כבישים בין עירוניים, שמוסיפים חומרא בדיון רשות

העירוב שנעלם, והחובה לבדוק כל שבוע

הבודק של המוקד יצא יחד עם הרב ועם האחראי, הם פנו בראשונה למקום שהאחראי ידע שהעירוב לא כ"כ טוב, האחראי יוצא מהרכב ומשקיף, מחפש את חוט העירוב ואינו. איפה העירוב שהיה פה, הוא קורא לרב ולבודק, אני יודע שהיה כאן באיזה מקום, הוא עבר כאן ועכשיו אני לא רואה אותו. כולם התבוננו לכל הצדדים, ולא מצאו חוט ולא עמוד. ויהי לפלא. בלית ברירה אמר האחראי, שילכו למקום אחר סמוך ושם יש עירוב, [כלומר שם יראו חוטים, אבל עירוב אינו נחשב עד שכל ההיקף יהיה שלם]. הרב כבר הרגיש שהוא באמת צריך להיכנס לענין, והמתין להוראות מהבודק של המוקד.

הם פנו למשק של אדם אחר, ויצאו שוב לקצה הישוב, ושם הבחינו בעמוד נמוך שהחוט קשור אליו, והבינו שכנראה ממנו והלאה נפל החוט, והעמוד נקבר בין השיחים והקנים שצמחו סביבו, עד כדי שלא מצאו אותו. והאחראי לא בדק אותו כמה שבועות, כי לא היה נראה שהוא יתקלקל.

זה היה הדבר הראשון, שממנו צריך ללמוד דבר פשוט – לבדוק. כל שבוע חייבים לעבור על כל העירוב, ללא הנחות וללא דילוגים. אי אפשר לדעת מה יתקלקל, ובסוף מצוי שמתקלקל מקום כלשהו בהיקף, פעם כאן ופעם שם, לכן צריכים לבדוק כל שבוע ביום שישי. (ויש מקילים ביום חמישי, וצ"ע ואכמ"ל).

קרש שוכב על קיר במקום עמוד

באותו מקום התבונן הבודק לצד השני, והיכן ממשך אותו חוט שהם מצאו, והנה החוט מחובר על קיר, ללא עמוד וללא לחי. הבודק התפלא ושאל את האחראי, מדוע אין כאן עמוד. והאחראי הראה לו שיש קרש שוכב על הקיר, והחוט קשור על הקרש. שאל הבודק למה הניח את הקרש. והאחראי הסביר שכך הרב (הקודם) אמר לו לעשות, לשים קרש על הקיר, ועליו לקשור את החוט. הבודק היה המום מהדבר, הרב אמר לתקן עם קרש, אבל במקום להעמיד אותו כמו עמוד או לחי, האחראי השכיב אותו מעל הקיר, בלי שום הסבר מה הקרש ששוכב על הקיר בא להועיל. זה כח התמימות והציות של יהודי לדברי התורה והרב, הוא לא מבין מה הענין לשים קרש, הרי אפשר באותה צורה לחבר את החוט על הקיר בלי קרש, אבל אם הרב אומר לשים קרש, הוא שם. ולמעשה הבודק הסביר לאחראי שהמטרה בחוטים והעמודים ליצור צורה של פתח, ולכן החוט חייב לשבת על עמודים, ובמקרה כזה שיש קיר שאינו יכול להחשב עמוד, צריך להעמיד את הקרש לפני הקיר בצורת עמוד, ולא להשכיבו מעל הקיר. אמנם האחראי לא הבין את גודל הבעיה, מפני שלדעתו הרב הקודם אמר לעשות כך בדיוק, אבל הוא קיבל את ההוראה החדשה, כפי שהרב החדש מורה לעשות.

הנה רואים בזה את הזכות וטוהר הלב של יהודים פשוטים, שמתמסרים ומתקנים את העירוב כפי יכלתם לפי מיטב הבנתם, אבל מצד שני מצער מאוד שלמרות זאת אין עירוב. הציבור יודע שיש אחראי שהוא מתקן את העירוב, ובאמת האחראי הזה במיוחד היה נכנס לתקן את העירוב במקומות שאדם נורמלי לא יכנס, בכל זאת העירוב אינו כשר, והטלטול בכל הישוב אסור בהחלט.

מדברים אלו אנו לומדים, שיש צורך שיהיה בודק בקי בהלכות, מבין את המטרה ואת ההלכה, ויודע לתקן בצורה נכונה. וכשמבררים על הכשרות, צריך לדעת שיש בודק מוסמך. משא"כ במקומות שהבודק אינו בקי לעצמו, ורק מסתמך על מה שהרב יגיד לו, מצויים מקרים רבים עם בעיות חמורות. א. שהוא לא יודע שצריך לשאול, דברים שלדעתו זה אותו דבר כמו שהיה, או כמו שעשה פעם אחרת בתיקון אחר, ב. וכן מצויים מקומות ששאל והרב ענה, ובכל זאת הוא תיקן בצורה שונה, והאחראי בטוח שהוא עושה כמו שצריך שהרי כך הרב אמר, והרב בטוח שהאחראי עושה עירוב טוב, שהרי מידי פעם הוא שואל אותו שאלות שהן באמת פוסלות.

בנושא זה חסר מודעות לגודל הבקיאיות הנצרכת בבדיקת עירוב ותיקונו, ואפילו רבנים סומכים על אנשים שלא למדו מעולם את ההלכות. בזמננו רבוב נושאי הכשרות יש צורך בהכשרה הכוללת לימוד ובהינה, ורק בכשרות העירוב סבורים שכל אדם ראו ויודע. והמציאיות מלמדת שוב ושוב, שחייבים לימוד טוב כמו בנושאים המסובכים ביותר. לשם כך אנו מביאים את המקרים שארעו בימינו אלו, ואנו שואפים, מתפללים ומצפים, שנדע שגם בעירוב לא נסמוך סתם, אלא רק כשהתברר לנו שיש כשרות מהודרת כהלכה.

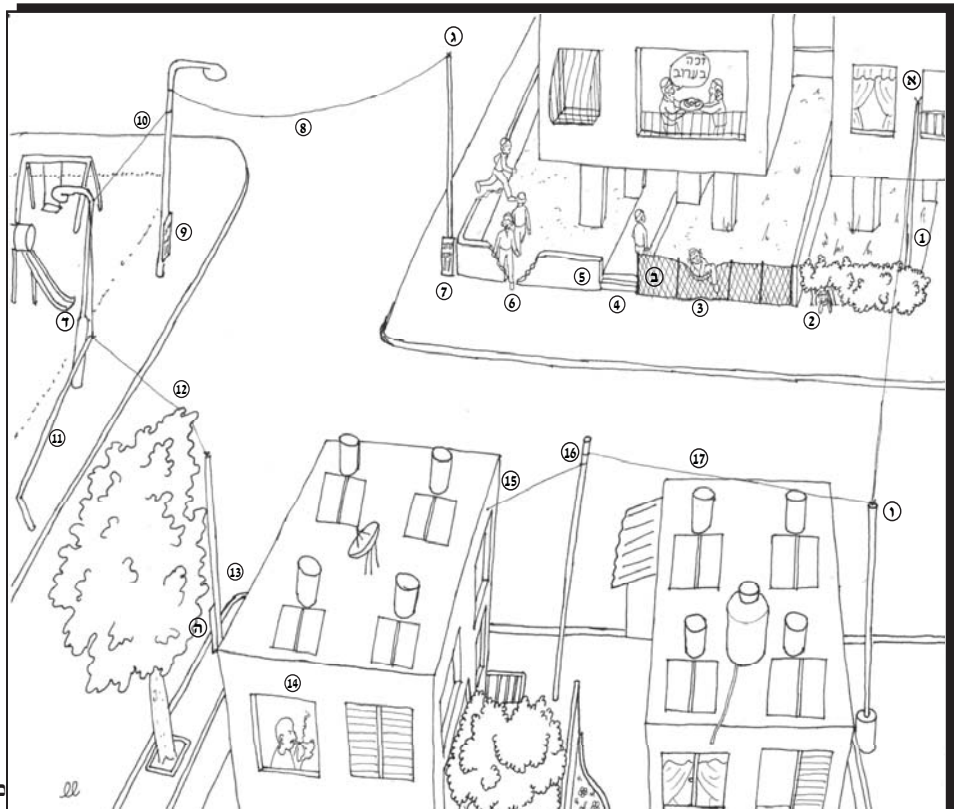
פתרונות לחידון הנפלא שבציור כיצד בודקים עירוב

רשימת דברים נכונים

א. החוט יושב על העמוד כראוי. ב. גדר כשרה. ופתח הבנין נותר בעומד מרובה, רק אם הגדרות כשרות. ג. החוט יושב על העמוד כראוי. ד. בעמוד כזה גם חוט שקשור מהצד יכול להיות כשר, ע"י החלק התחתון שרחב יותר ונידון כלחי. כשהוא מכוון מתחת החוט. ה. לחי עומד מכוון כהלכה. ו. חוט קשור לעמוד כהלכה.

רשימת דברים שאינם נכונים וטעויות תיקון

1. העמוד בתוך חצר מוקפת מחיצות פסול (משנ"ב סי' שס"ג ס"ק ק"ג), ויש בתוך הפתח שיח שהוא מחיצה המחלקת (חזו"א סי' ע"ו ס"ק ח"ח).
2. חור בתחתית השיחים ג' טפחים, פוסל משום מחיצה תלויה שהדיים בוקעים תחתיה (עירובין דף יב. שו"ע סי' שנה"ה ס"ג).
3. ילד מכופף את המחיצה, ויורדת מגובה י' טפחים.
4. פתח הבנין יכול להיות מותר מדין "עומד מרובה על הפרוץ", אך במקרה זה הגדר שכנגדו נמוכה כדלקמן, ונפסל גם דין עומד מרובה.
5. גדר זו נמוכה מ" טפחים (ניכר לפי שראש הגדר מגיעה לילד עד החגורה, וגדר זו נמוכה מגדר הרשת).
6. פירצה שהרבים בוקעים בה, פוסלת במבוי (רחוב). אמנם במקרה שהפירצה לחצר, ראה שו"ע (סי' שס"ה ס"ג).
7. הלחי מסובב ואינו מתחת חוט.
8. חוט שוקע, יש לייזר לתקן, (שע"ה"צ סי' שס"ב ס"ק נ"ו) ומחמירים לאסרו.
9. הלחי גבוה מן הקרקע ג' טפחים (ניכר לפי יחס לגודל הלחי).
10. החוט מן הצד ואין מתחתיו לחי כהלכתו.
11. עמוד עקום הרבה, נוקטים לאסרו, כי החוט אינו יושב על החלק התחתון של העמוד שהוא העיקר (חזו"א סי' ע"א ס"ק י"א, ובקריינא דאיגרתא).
12. ענפי העצים מסוימים את החוט, והוא יוצא מבין העמודים [זהו יותר גרוע מחוט מתנדנד ברוח].
13. פירצה בין העמוד שבקצה המדרכה, לבנין ולגדרות הממשיכים את גבול העירוב.
14. גוי שדירתו בתוך העירוב, פוסל את השיתוף והעירוב בפתח.
15. החוט קשור לבנין ללא לחי או עמוד, אין כאן צורת הפתח כלל.
16. שני החוטים קשורים לעמוד מן הצד, [וללא לחי תחתיהם].
17. החוט של צורת הפתח עובר על הבנין, הבנין מחלק ופוסל את צורת הפתח.

מתרחבים בהפצה

בשבועות אלו אנו עושים מאמץ בס"ה, להרחיב את הפצת הגיליון בערים נוספות ברחבי הארץ. כל מי שיכול לסייע בתרומות, ובחלוקה בערים, שיפנה למוקד 054-8483320 וזכות הרבים תעמוד לו להתברך בכל הברכות.

בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגיליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- 83320@GMAIL.COM

ניתן לתרום במכשירים של "נדרים פלוס" או "קהילות", ע"י חיפוש "מוקד העירוב". וכן במערכת בטל 073-2757-008